UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Aluari Pelagij de pla[n]ctu eccl[es]ie desideratissimi libri duo et indice copiosissimo et marginarijs additionibus rece[n]s illustrati

Alvarus <Pelagius>

Lugduni, 1517

Septuagesimussecu[n]dus ar. de errorib[us] circa disciplina[m]. De errore illo[rum] qui dicunt nullum exco[m]municandu[m]. De errore illo[rum] qui dicu[n]t maledicos no[n] esse punie[n]dos pena ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-29953

Visual Library

pertinet ad prelatos eccleſie.xvi.q.ij.viſis. Quedam vero materialis/quũ ſcꝫ delinquẽtes feriunt gladio materiali q̃ maxime ptinet ad pncipes terrenos.xxiij.q.v.rex.⁊.c. regum.⁊ quaſi per totam illam queſtionem.

¶ Articulus.lxxij. A

Sequitur videre de

erroribꝰ circa diſciplinã.et primo de errore illorũ qui dicũt nullum eſſe excõmunicãdũ. Scdo de errore illorũ qui dicũt maleficos non eſſe puniendos pena corporali. ¶ Primus error videtur inniti his teſtimonijs ſacre ſcripture. Luce.vi. Nolite iudicare et non iudicabimini.xxiij.q.iiij.§.j. peccant ergo ſacerdotes qui excõmunicationis ſententiã ferẽdo homines excõmunicãt et iudicãt. Itẽ ad Rom.ij. Inexcuſabilis es o homo omnis qui iudicas.in quo enim iudicas alium:teipſum cõdẽnas. Itẽ Rom.xij. Benedicite ⁊ nolite maledicere.xxiiij.q.iij.§. illicita. Peccant ergo ſacerdotes qui hominibꝫ maledicunt.j.ad Cor.vi. Neqꝫ maledici.neqꝫ rapaces regnũ dei poſſidebũt.pre.§.illicita. Itẽ ij.Pet.iij. Non reddentes malum pro malo.ad quod monemur exemplo chriſti.j. Pet.ij. Quũ malediceret nõ maledicebat. Item Eccli.xxi. Dũ maledicit impius diabolũ: maledicit ipſe animã ſuam. Si ergo diabolus maledicendus non eſt:vt eſt expreſſum.xxiiij.q.iij. ſi igitur.multo fortius homines non ſunt maledicendi. ¶ Ad primũ dicendũ eſt/ꝙ eſt iudiciũ iuſtum ⁊ iudicium iniuſtum. Iudiciũ iniuſtum prohibitũ eſt.iudicium vero iuſtum nõ eſt prohibitũ.imo chriſtus monet ad illud Joã.viij. Nolite (inq̃t chriſtus) iudeis ſm faciem iudicare:ſꝫ iuſtum iudiciũ iudicate. De manifeſtis ꝯceſſum eſt nobis iudicare:non de occultis.xxxij.diſt.erubeſcãt.vbi de hoc.xxxij.q.v.chriſtiana.j.ad Cor.iiij. Nolite ante tempus iudicare.ij.q.j.multi. in prin.⁊ ad fi.ibi. Nõ em̃ cõtrarium eſt huic loco illud qđ dicit apl'us Rom.xiiij. Tu q̃ es qui iudicas alienum ſeruũ: ſuo dño ſtat aut cadit. Noluit em̃ hominem ab homine iudicare ex arbitrio ſuſpitionis: vel etiam extraordinario et ſuſpecto iudicio:ſed potius ex lege dei ſm ordinem eccleſie. Q apl'i poteſtatẽ habuerũt iudicandi/oſtẽditur in hoc qđ dicit petro/Mat.xvi. Quodcũqꝫ ligaueris ſuper terrã ⁊c.xxiiij.q.j.quodcũqꝫ. Item eiuſdẽ.xviij. Quecũqꝫ alligaueritis ſuper terram:erunt ligata ⁊ in celis. de pe.diſt.j.quẽ penitet. Joã.xx. Quorũ remiſeritis peccata: remittunt eis.⁊ quorũ retinueritis:retẽta ſunt.j.ad Cor.v. oſtẽdit apl'us ſe iudicaſſe corinthum fornicatorẽ. Ego inq̃t abſens corpore:pſens autem ſpũ:iam iudicaui eum q̃ ſic opatus eſt in noie dñi noſtri ieſu chriſti:cõgregatis vobis ⁊ meo ſpũ cũ virtute dñi ieſu:tradere hmõi ſathane in interitũ carnis:vt ſpũs ſaluꝰ ſit in die dñi nr̃i ieſu chriſti. de hoc.ij.q.j.de manifeſta.xi.q.iij.audi.ex̃ de do.⁊ cõtu. veritatis. Item eiuſdeꝫ.j.Cor.vi. An neſcitis q: ſancti de hoc mũdo iudicabunt: Et ſi in vobis iudicabitur mũdus: indigni eſtis qui de minimis iudiceris: Neſcitis qm̃ angelos iudicabimus: ex̃ qui fi.ſint le.per venerabilem.§.ſunt autẽ.in fi. Ad aliud dicendũ eſt/ꝙ eccleſia non reddit malum p malo.nec malum optat quũ aliquem excõmunicat Excõmunicatio em̃ medicinalis eſt: nõ mortalis. xxiiij.q.iij.notandum.ij.q.j.multi. ex̃ de ſen.ex.cum medicinalis.li.vi. Nec excõmunicatio eſt mala:niſi malitia pene. ex̃ de ſen.ex.ſacro.ibi/tantaꝫ infligere penam inſonti. ſicut medicina amara dr: quũ vere bona ſit:eo ꝙ ſit morbi expulſiua ex ſui natura:licet aliud frequẽter cõtingat ex vitio eã cõtemnentis.xi.q.iij.§. premiſſis. Et licet excõmunicatis mala excõmunicatio videat(vt dictum eſt)bona tñ eſt:q: iuſtitia eſt. Non em̃ iudex crudelis eſt iuſtitiam faciendo: immo crudelis eſſet eam non faciendo.xxiij.q.iiij.ne amiſſio.⁊.c.eſt iniuſta. Vel furem patibulo ſuſpendendo: et ſi illi cui infertur pena crudelis appareat.xxiij.q.v. non eſt crudelis. Excõmunicatio eſt ad hoc/vt hoies cõuertãtur et ſalui fiant.xi.q.iij.audi.in prin.ps.lxxxij. Imple facies eorũ ignominia:et quęrent nomen tuũ dñe. Augꝰ. Quicquid facit mater eccleſia vera et legitima:etiam ſi aſperũ amarũqꝫ ſentiatur:non malum pro malo reddit:ſꝫ expellendo malũ iniq̃tatis/bonũ diſcipline apponit: non odio nocendi:ſed dilectione ſanandi.ad hoc facit. xxiij.q.iiij.§. precepta.⁊.q.v.prodeſt. Item Aug. Melius dolor capitis dolet dum curatur: ꝙ dum parcitur et non ſentitur et non ſanat.ad illud no. Eccli. xxi. Dum maledicit impius diabolum ⁊c. Dicẽdum eſt ꝙ verbũ intelligendũ eſt quãtum ad illos qui ad ſui excuſationẽ maledicunt diabolo/imputantes ei peccatum ſuũ.ſicut eua peccatũ ſuũ imputare voluit ſerpenti.⁊ per cõſequẽs authorẽ ſerpentis accuſauit latenter. Gen̄.iiij.de pe.diſt.j.ſerpẽs. ¶ Authoritatem autem excõmunicãdi ⁊ maledicendi hꝫ eccleſia ex diuerſis locis ſcripture ſacre. Mat.xviij. Si eccleſiam nõ audierit:ſit tibi ſicut ethnicus et publicanus. ij.q.j.ſi peccauerit.ex̃ de iudic.nouit.⁊ Mat.xxi.et Mar.xi. Maledixit dñs ficulnee fructũ non ferenti.⁊ Act.viij. dixit Petrus ſimoni mago: Pecunia tua ſit tecum in perditionem j.q.j.reperiũtur.⁊.c.qui ſtudet. ¶ Et ꝙ ſancti poſſint maledicere ex cauſa/habetur.xxiiij.q.iij.§.ſed qui pro.⁊.c.ſancti.ij. Joã.c.j. Siquis venit ad vos ⁊ hanc doctrinam nõ habet:nolite hunc recipere in domũ:nec aue ei dixeritis. xxiiij.q.j.ois qui.xi.q.iij.excõmunicatos.j.ad Cor.v.Siqs frater noiatur.ij.q.j.multi.vbi exponit hec authoritas.in eodẽ. Neſcitis ꝙ modicuꝫ fermenzũ totam maſſam corrũpit:expurgate vetus fermentũ. Item. Auferte malum ex vobiſipſis.eiuſdẽ vlt. Siquis nõ amat dñm noſtrũ ieſum chriſtũ ſit anathema. Item Gala.vlt. Siquis vobis euãgelizauerit preter id quod accepiſtis anathema eſt. Item j.ad Timoth.j. Ex quibꝰ eſt hymeneus et alexander quos tradidi ſathane:vt diſcãt nõ blaſphemare.ſicut ouis morbida a grege ſeparat:ne grex ex ea inficiat.xlv.diſt. ſed illud.xxiiij.q.iij.corripiãtur.ex̃ de ſta.mo.ea que.j. reſpõſo. Et ſicut membrũ infirmũ et corruptũ abſcindit/ne cetera mẽbra per illud corrũpantur.xxiij.q.iij.reſecãde.⁊.c. corripiantur.⁊ ſicut humores mali a corpore educuntur: ne infirmitatẽ corpori inducant: ſic hoies peſtilentes a corpore eccleſie per excõmunicationẽ ſeparandi ſunt:ne ceteros corrumpant:vt de hoc.xi.q.iij.quaſi per totũ.⁊. xxiiij.q.j.quaſi per totum.⁊ ex̃ de ſen.excõi.per totũ. Aug. Mali chriſtiani ſic ſunt in corpore chriſti myſtico: quod eſt eccleſia.xxiij.q.v.de liguribus.quomodo humores mali qui quãdo euomũtur:tunc releuatur corpus. de cõſe. diſt.iiij. eſt vnitas:ſic et mali quãdo exeunt tunc eccleſia releuat. et dicit:ex me exierunt humores iſti:ſed non erant ex me. ar.ad hoc de pe.diſt.iiij.ſi ex bono. ¶ B

Sequitur de errore il-

lorum/qui dicũt maleficos non eſſe puniẽdos pena corporali maxime morte. qui error videt poſſe inniti his teſtimonijs ſacre ſcripture. Gen̄.ix. Quicũqꝫ effuderit ſanguinẽ humanũ:fundetur ſanguis illiꝰ. Itẽ Exo.xx.non occides.xxiij.q.v.ſi non licet.quod verbũ adſumit dominus/Matth.v. Non occides. Roma.xij. Hebre.x. Deutero.xxxij. Mea eſt vltio ⁊c. Ezechie.xviij.et.xxxiij. Nolo mortem peccatoris ⁊c. Item Matth.v. Ego dico vobis non reſiſtere malo. Et in eodem. Qui iraſcitur fratri ſuo:reus erit iudicio.ſi ergo non licet iraſci fratri:ergo non licet eum occidere. Item in eodem. Diligite inimicos veſtros.et eiuſdem.xiij.de zizanijs ſuperſeminatis.dicunt ſerui. Vis imus et colligimus ea: et ait paterfamilias; non: ne forte colligentes zizania/eradicetis ſimul et triticum.ſinite vtraqꝫ creſcere vſqꝫ ad meſſem.xi.q.iij.nolite.ij.q.j.multi. Item luce.vi. Nolite cõdẽnare et non cõdẽnabimini. Rom.xij. Nõ vos defendẽtes chariſſimi:ſꝫ date locũ ire.ſcriptũ eſt em̃ Prouer.xx. quantũ ad ſentẽtiã.xxij.q.j.§.j.mihi vindictã.j. Joã.iij. Ois qui odit fratrem ſuũ homicida eſt. Et ſcitis qm̃ ois homicida non habet vitam eternam in ſe manentem. Matth.xxvj.

Excõicãdi authoritatẽ vñ habet eccleſia.

Maleficia an vltimo ſupplicio ſint plectendi.

Omnis qui accepit gladiu͂:gladio peribit. Itē Ioā.viij.
Dimiſit dn̄s in pace mulierem in adulterio dep̄ꝛehenſa͂.
liij.q.vij.qui ſine.et.c. p̄ſtulatus. Predicte authoꝛitates
ꝛ alie pꝛo iſta parte ponuntur.xxiij.q.j.§.j.ꝛ.q.iiij.§.ex his
omnibus colligitur.ꝛ.q.v.§.j.ꝛ.q.viij.§.j. ¶ Ad pꝛimū di
cēdū.ꝙ illud Gen̄.ix. Quicūq͂ effuderit ꝛc. et illa Mat.
xxvj. Omnis qui acceperit gladium ꝛc.potius oſtendunt
(ſi diligenter inſpiciant) aliquē ꝙ neminem debere occi
di. Quū enim ſentētia domini indubitanter ſit iuſta:qui
cūq͂ ſanguinem humanum iniuſte fuderit: iuſtum eſt vt
gladio pereat. ergo in aliquo caſu ſanguis human⁹ iuſte
effunditur:et homo iuſte gladio perit. ¶ Et ſicut quū pa
terfamilias pꝛohibet ne quis accipiat de vino alicuius do
lij ſui: non eſt intentio ſua/vt non accipiat ille cui ipſe hoc
iuſſerit:ſed ne hoc aliquis ſua authoꝛitate accipiat: q꞉in
generali ſermone perſona loquēs intelligitur excipi.ff.lo
cati.qui inſulam.§.fi.C.de ſolu.inquiſitio.C.de cōſti.pꝛin.
autē.ſed ita.ff.de cōdi.ꝛ demonſt.qui heredi.§.plautius.
ex̄ de iureiurā.petitio. Sic quū dominus dixit/ Non occi
das/ non fuit intētio ſua/vt non occideret q̄uis in caſib⁹
illis in quibus ipſe hoc permiſit:vel pꝛecepit:ſed ne aliq̄s
occideret aliquē authoꝛitate pꝛopꝛia.xxiij.q.v.§. hinc ap
paret.ꝛ.c.ſi non licet. Unde poſt illud verbum/Non occi
des.dominus in eodem lib.in multis caſibus pꝛecepit oc
cidi. Uide etiam Exo.xxxij.vnde in Deutero.xxxij. Mea
eſt vltio. Illud autē Ezech. Nolo moꝛtem peccatoꝛis ꝛc.
de moꝛte eterna pōt exponi.iij.q.iiij.hi qui.xxvj.q.vj.agno
uimus. De moꝛte etiam tempoꝛali verum eſt/ꝙ deus non
moꝛtem peccatoꝛis.quādoq͂ quē pꝛeuidet coꝛrigendum
eſſe et miſericoꝛditer ipm̄ expectat ad miſericoꝛdiā. Sap.
xj. Rom̄.ij.et.ix. Moꝛs vero illius peccatoꝛis/q̄ ſibi nocet
peccatum peccato addendo:et alios ſubuertendo et coꝛ
rūpendo:de cuius coꝛrectione ſpes non habetur: indubi
tanter ſibi et eccleſie dei vtilis eſt.ar. bonum. xxiij.q.iij. ſi
quis foꝛtitudinem. ¶ Ad illud Mat.v. Ego dico vobis
non reſiſtere malo. Et illud Rom̄.xij. Non vos defenden
tes chariſſimi.dicendū eſt ꝙ loco et tēpoꝛe debet aliq̄s/et
pōt non reſiſtere malo:et nō defendere ſe:vt fiebat in ec
cleſia pꝛimitiua:quando per miracula et paſſiones eccle
ſia nouella plantanda erat:loco et tp̄e pōt homo reſiſte
re malo et ſe defendere.niſi enim eccleſia ab infidelib⁹ de
fenderet ſe:poſſet ab eis occidi:ꝛ ſic periret honoꝛ ꝛ cult⁹
diuinus. Luc.xxij.ait dn̄s. Qui non habet gladium: ven
dat tunicam ſuam et emat gladiū. At illi dixerunt ei. Ec
ce duo gladij hic.quibus dn̄s.ſatis eſt. ſi non habet eccle
ſia niſi gladiū ſpūalem:dicendum fuit.nimis eſt.ꝛ nō fuit
dicendum:ſatis eſt. De hoc plene dixi in pꝛima parte iſti⁹
operis.in ar.xl.in ſi.℟. ſcribitur etiam. ꝛ in iſta.ij.parte.§.
ſi autē queratur. ℟.aliud qđ opponit.in ar.lviij. ¶ Item
paulus reſtitit malo ſecum ducens milites.Act.xviij.xxiij.
q.iij.maximianus.ꝛ.q.v.de occidēdis. ¶ Ad illud Lu.vj.
nolite cōdemnare ꝛc.pꝛohibetur cōdemnatio inoꝛdinata
et vbi incerta eſt culpa ei⁹ q̄ condēnatur.xj.q.iij.graue.ij.
q.j.multi.ꝛ.c.deus. ¶ Ad illud.j.Ioā.iij. Omnis homici
da qui occidit:non habet vitā ꝛc.dicendū eſt ꝙ non repu
tatur homicida qui pꝛecepto dei hominē occidit: ſed qui
odio vel deſiderio vindicandi ſe hominē occidit.xxiij.q.v.
cum miniſter.ꝛ.miles.c.officia vindicte.ꝛ.c.cū hō ab homi
ne. Aug.in queſtionibus leuitici. Quū homo iuſte occidi
tur lex eum occidit:nō hō.xxiij.q.v.cum homo.ij. Et q̄ pec
cat:non peccat legis authoꝛitate.xxiij.q.iiij.q̄ peccat. Tūc
ergo homicidiū imputandū eſt: quādo ex coꝛde et volun
tate ꝓpꝛia mala pꝛocedit. Ex coꝛde enim pꝛocedunt cogi
tatiōes male homicidia ꝛc. Matth.xv.xv.q.vj.c.j. ¶ Ad
illud Mat.xiij. Sinite vtraq͂ creſcere vſq͂ ad meſſem:ne
foꝛte colligentes zizania ꝛc.dicendu͂ eſt ꝙ dn̄s non dixit
hoc niſi vt parceretur tritico.ergo noluit parci zizanijs in
tritici detrimētum.ergo quando pōt eis parci ſine tritici
detrimēto voluit eis parci.vbi ergo creſcunt zizania ꝛ ſuf
focant triticum;noluit zizanijs parci. et hoc etiam obſer
uant heretici in agris pꝛopꝛijs.vbi enim vident zizaniam:
vel alias herbas noxias:quas poſſunt eradicare ſine tri
tici damno creſcere in agris ſuis: et credunt niſi fuerint
eradicate:triticum ſuffocari:diligenter faciunt eas eradi
cari.ex̄ de ſta.mo.ne in agro.in clemen̄. In agro vero do
mini:ideſt in eccleſia/pertinaciter contēdunt eradicatio
nem in conſimili caſu nullo modo debere fieri. Nec mirū
quum ipſi zizanie ſint.et ſentētiam moꝛtis timeant. ex̄ de
here.ſuper eo. Siquis vero dicat ꝙ ij qui ſunt zizania: poſ
ſunt fieri triticum.hoc verum eſt:ſed hoc incertum eſt an
futuri ſint triticum: ſed certum eſt ꝙ triticum ſuffocant:
quia ſimplices ſubuertunt.et raro videmus hereticoꝛum
verā conuerſionem:ſed frequēter bonoꝝ ſubuerſionē. ex̄
de here.vt officium.§.j.li.vj. Ideo bonum cōuerſionis ra
rum/et valde incertum/et valde difficile.vnde non debet
pꝛeponi damno magno et frequenter accidenti.ff.de legi.
nam ad ea ne dum vana ſpe parſis parcitur irreparabi
lis multitudo per eos perdatur. Hoc enim tale eſſet/ac ſi
paucis lupis in medio gregis exiſtentibus et gregem la
cerātibus parceretur:quia foꝛte illos oues aut agnos fa
ciet deus.ꝛ paucos lepꝛoſos dimitteremus populi coꝛrū
pentes eum:quia foꝛſitan illos deus ſanabit. facilius ra
bies lupina ſeuit in gregem:ꝙ̄ manſuetudinem tranſeat
in ouinam.ex̄ de elec.ne pꝛo defectu. Et contagium lepꝛe
facilius a lepꝛoſis deriuatur ad ſanos:ꝙ̄ a ſanis ſanitas
ad lepꝛoſos. Et iura ad ea que frequētius accidunt ada
ptantur.ff.de legi.nam ad ea. ¶ Quod autem dictu͂ eſt
de hereticis qui ſunt zizania non tolerandis:ſed pꝛecidē
dis.ex̄ de here.ſuper eo.li.vj.et ſi fuerint incoꝛrigibiles ſe
cundo coꝛpoꝛaliter puniendos:intelligendum eſt de ma
nifeſtis.de quibus.xxiij.q.iiij.quando.ex̄ de here.excōmu
nicamus.j.ꝛ.ij. Secus de occultis:qui non poſſunt ſepa
rari a tritico:vel a grege. et ſic intelligitur illa parabola
de zizania toleranda vſq͂ ad meſſem ac creſcenda.de qui
bus.xxiij.q.iiij.quantus.et.c.quidam cum bonoꝛum.ꝛ.ij.
q.iij.audi. ¶ Quoꝛ autem licitu͂ ſit in multis caſibus homi Hoīem
nem occidere:manifeſte poteſt oſtendi teſtimonijs ſacre occidere
ſcripture. Luce.xix. Inimicos meos illos qui noluerunt licz.
me regnare ſup ſe adducite ante me et interficite. Mat.
xxij. Miſſis exercitibus perdidit homicidas illos. Greg.
in homil. Angeloꝛum agmina ſunt exercitus regis noſtri
miſſis ergo exercitibus extinxiſſe homicidas dicitur:quia
in hominib⁹ omne iudicium per angelos exercet. homici
das ergo perdit:quia perſequentes interimit.ciuitatē eo
rū igni ſuccendit:quia illoꝝ non ſolum anime:ſed caro
quoq͂ in qua habitauerunt eterne gehenne flāma cruciā
tur. Rom̄.xiij.de illo qui habet poteſtatem/dei miniſter
eſt/vindex in iram ei qui malum facit. Luce.xviij. Si ma
nus tua vel pes tuus ſcandalizat te:abſcinde eum et pꝛoij
ce abs te. Idem Matth.xviij. Ergo eccleſia abſcindere
debet membꝛum: quod coꝛrumpit cetera membꝛa. Tul
lius. Sicut quedam amputantur ſi languent: et tāq͂ ſpi
ritu carere ceperint:noceantq͂ reliquis partibus coꝛpo
ris:ſic iſta in figura hominis falſitas et immanitas belue
a cōmuni humanitate ſegreganda eſt. Iaco.ij. Abꝛaam
pater noſter nonne ex operibus iuſtificatus eſt offerens
filium ſuper altare: Ergo abꝛaam placuit deo: quia ad
pꝛeceptum eius voluit occidere filium ſuum.xxiij.q.v.ſi
non licet.et Abꝛaam non ſolum ꝛc. qui pꝛecepto domini
occidit hominem non peccat. Item.j.ad Timoth.ij.ibi
pꝛecipitur oꝛari pꝛo regibus:qui habent gladium mate
rialem ad iuſtitiam faciendam.xxiij.q.v.regum. Roma.
xiij. Non eſt poteſtas niſi a deo.et paulopoſt. Dei miniſter
tibi eſt in bonum.ſi enim malum feceris time.non enim ſi
ne cauſa pꝛinceps gladium poꝛtat. xxiij.q.j. quid culpa
tur.ꝛ.q.v.ſolum. Luce.iij. appꝛobatur militia.ꝛ.xxiij.q.j.
quid culpatur. et. c. militare. Item petrus occidit ana
niam et ſaphyram. Act.v.xxiij.q.viij.legi. ꝛ.c.occidit. Si
quis dicat ꝙ occidit ſed non gladio:ſed idē eſt lingua oc
cidere.de peni.diſt.j.periculoſe.I.oi. ſiquis viduam.ex̄ de

homici. ſicut dignum. ¶ Rationibus etiam põt oſtẽdi ꝙ
liceat in caſu hominẽ occidere. Primo ſic. aut pueli ſunt
erudiendi et corripiendi. ſaltem leuibus flagellis: aut nõ
ſi non: ergo dimittendi ſunt oĩbus vitijs. et minus curan
dum eſt de eis / ꝙ̃ de equis ⁊ aſinis. ſi ergo paruuli corri-
piendi ſunt. v. q. v. non omnis. c. non oſculatur. multo ma
gis adulti: quũ malitia eorum magis ſit noxia. Item cõ
ſtat ꝙ bruta de puteis et ciſternis extrahuntur: ſi in illa ce
ciderint ſcḋm illud Luc. xiiij. Cui⁹ veſtrũ aſinus aut bos ⁊c.
multo potius hoĩes extrahẽdi ſunt etiam inuiti a pericu-
lis corporalib⁹. ſi ſic vero occurritur morti corporali: quã-
to magis occurrendum eſt morti ſpũali: ſic argumentaẗ
Aug. xxiij. q. iiij. diſplicet. Item ſi furioſi ſunt includen-
di vel ligandi ne ſibi vel alijs corporaliter noceant: mul-
to fortius mente inſani cohibendi ſunt / ne ſe ſpiritualiter
occidant. ſic etiam argumentaẗ Aug. xxiij. q. iiij. nimium.
Si vero homines pro leuibus culpis leuiter ſunt punien
di. ſi culpa augeaẗ: augeri debet ⁊ pena. et ẽ vt lit. nõ ꝯteſt.
quoniã frequenter. ergo quũ culpa augeri poſſit vſq₃ ad
homicidium: ergo et pena augeri põt et debet vſq₃ ad ho
micidium. ſcil₃ vt pro iniuſto homicidio: quod aliquis cõ-
miſit: iuſte occidatur. Itẽ aut mors corporis eſt pena oĩ
culpa maior: aut nõ. ſi ſic ergo de⁹ male inflixit eã ꝓ come
ſtione pomi vetiti. Gẽn. iij. Si non: ergo aliqua culpa pu
nienda eſt morte corporali. Item ſi homicidium iniuſtũ
eſt puniendum: aut erit puniendum morte corporali: aut
pena minori. ſi morte: ergo licet aliquem occidere. ſi pena
minori: aut in infinitum minore aut non. ſi ſic ergo nulli⁹
cõparationis erit id quod patieẗ: ad id quod intulit. vnde
talis erit iuſtitia: vt ſi quis damnificaſſet alium in mille
milibus librarum: et puniretur amiſſione minoris feſtu-
ce. Si vero pena minori: ſed non in infinitũ: tale eſt ac ſi
damnificaſſet proximum in tribus marchis. et puniretur
in vna. Item qui deũ impugnat in beneficio accepto ab
eo: meretur illud beneficium amittere. xcvj. diſt. ſi impera
tor. ⁊ j. q. vij. c. j. vbi de h. ⁊ ex̃ de poſtu. c. ſi. vbi. plene de h.
ergo qui vita ſua a deo accepta / deum impugnat meretur
vitam amittere. Item ſi mors eterna infligenda eſt pro
aliqua culpa: quãto magis tẽporalis. Mat. xv. ibi. Ite
maledicti. Preterea. nonne cõtra dei inimicos eſt pugnã-
dum ꝙ̃diu reſiſtunt. vel ſaltem repugnandum ꝙ̃diu im-
pugnant. ſi vſq₃ ad mortẽ corporis: repugnãdum erit eis
vſq₃ ad mortem. vel ſi non eſt repugnandu₃ fugere debet
tota eccleſia. vel permittendum eſt ꝙ tota occidatur: ⁊ ꝙ
cultus dei deſtruaẗ / vt corporib⁹ impiorum parcatur. Pa
tet ergo ꝙ heretici ſub ſpecie pietatis honorem dei et reli
gionem fidei deſtruere poſſunt. Et ipſi ſunt pij in lupos:
et crudeles ouibus et agnis. ar. ho. xxiij. q. iiij. quãdo vult.
Math. vij. Attendite a falſis ꝓphetis ⁊c. ipſi pij ſunt in
fures et alios maledicos: crudeles vero in innocentes.
Item ſi verbo cõtradicendum eſt hereticis. xxiij. q. vj. vi-
des. non eſt ratio aliqua quare potius manus debeat eſſe
exempta / ꝙ̃ lingua que pro deo pugnet. Item ſi beſtie /
vt lupi leones ſerpentes exterminande ſunt ꝓ ſalute cor
porũ: quãto fortius ſpũales beſtie pro ſalute animarũ. ar.
xxviij. diſt. ſedulo. Et eſt cõueniens ſimilitudo habito re-
ſpectu ad venenũ pſeudo predicatorꝝ. Tullius. Quid in-
tereſt: vtrũ ex homine quis ſe cõuertat in beluam: an ſub
figura hoĩs imanitatẽ gerat belue: Gualfredus. Quid
ꝓdeſt hoĩes ab hominib⁹ appellari: ⁊ (iudicio veritatis)
canes malitia. ſues immũditia. vulpes aſtutia. ſerpentes
odij et inuidie virulentia. vana gloria volucres reputari:
Item hereticus in eccleſia eſt vt ouis morbida in grege:
vel vt membrũ cancroſum in corpore: ergo quod facien-
dum eſt de oue pro grege. et de membro canceroſo ꝓ cor
pore: hoc faciendũ eſt de heretico pro eccleſia. xlv. diſt. ſed
illud. ex̃ de ſta. mo. ea que. j. reſpõ. xxiiij. q. iij. reſecande. Et
notandum ꝙ de illis hereticis ſpecialiter eſt iuſtitia qui
negant iuſtitiam faciendam tãq̃ de manifeſtis hoſtibus
iuſtitie: quam colere ſummum bonum eſt in hac vita. xij.
q. ij. cap. cum deuotiſſimam. Si quis vero dicit hereticos
occidendos a deo: non ab eccleſia: ergo eccleſia exponen-
da eſt et ſine defenſione dimittenda. quod eſt contra illa
c. xxiij. q. v. principes. ⁊ c. regum. ⁊ c. de liguribus. c. quali.
c. relegentes. Item dominus hereticos vult occidi ⁊ mã
dat. Deutero. xiij. Si audieris in vna de ciuitatibus quas
dominus deus dabit tibi: in habitare illic dicẽtes. Eamus
et ſeruiamus dijs alienis / quos non noſti: interficiens ne
cabis omnes qui ſunt in ciuitate ⁊c. xxiij. q. v. ſi audieris.
vbi de hoc legitur ⁊ no. ꝙ heretici poſſunt occidi. Idẽ le-
giẗ ⁊ no. xxiij. q. iiij. qñ. in gloſ. vlti. ⁊ c. eſt iniuſta. circa pñ.
Preterea qua de cauſa volunt tãtũ heretici parci corpori
bus malorũ a morte. Si ꝓpter ſpem correctionis: vbi nõ
eſt ſpes correctionis: ibi caſſare debet falſa pietas. ar. op.
xxiij. q. iiij. eſt iniuſta. Si vero propter precioſitatem vite
corporis: ꝓpter maiorem precioſitatẽ animarũ. xij. q. j. ſci-
mus. nõ erit eis parcendum: quia maius eſt periculũ ani-
marũ ꝙ̃ corporũ. ar. xxiij. q. iiij. quãdo. xxiiij. q. iij. q̇dam. ⁊.
manichei. ꝓpterea manichei q̇ dicunt corpora eſſe a dia-
bolo: non habẽt quid reſpõdeant. deſtruenda em̃ erũt a fi
lijs dei: quũ ſint opera diaboli: qui ſunt huius erroris ſub
ſpecie pietatis ipſis corporibus nocent. Reprobi em̃ quo
amplius viuent: amplius in inferno punientur. addendo
enim peccata cumulant ſupplicia ſupplicijs. et quantum
ad corpus / et quelibet pars ſuppliciorũ infernalium ma-
ior videtur eſſe ſupplicio mortis corporalis. ar. de pe. diſt.
vij. nullus. ad ſi. vbi loq̇tur de pena purgatorij que maior
eſt omni pena vite huius: multo potius infernalis. Itẽ
licet cõcupiſcẽtia rei aliene ſit inhibita. Exo. xx. xxiiij. q. v.
penale. tñ qui rem alienam iniuſte vſurpat: iuſte re ſua ꝓ-
uatur. ergo a ſimili: licet homicidiu₃ ſit prohibitum: tamẽ
qui iniuſte occidit: iuſte occiditur. Item cum nemo ha-
bẽs mentẽ bene diſpoſitã dubitet in reb⁹ ceteris ab hoĩe
corruptura eſſe auferenda: quare heretici in ſolis hoĩbus
hoc non recipiunt. Ad quod põt dici ꝙ fures et alij ma-
lefici non libenter dant ſententiã quã vidẽt cõtra ſe eſſe:
immo dicunt maleficos iniuſte occidi: ſed non eſt in hoc fi
des adhibenda / contra ſcripturam diuinam ſuperius et
inferius memoratam. Item quum heretici ſint lupi ra-
paces intrinſecus. Math. vij. ex̃ de hereti. ꝯ officium. §.
ſi vero. li. vj. ipſi bene vellent ꝙ non eſſent canes: ideſt ꝓ-
dicatores. xliij. di. ſit rector. in grege domini qui eos a gre-
ge arcerent. Item ſi non eſt diſtinguendum circa hoc ꝓ-
ceptum / Non occides. quia euangelium non diſtinguit:
ergo occidere quẽq₃ ſemper eſt peccatum mortale: ergo
mortaliter peccat / qui culicem vel pulicem occidit: ſicut
dicunt aliqui ex eis heretici. quod eſt falſum: quia occide-
re interpretationem recipit. xxiij. q. v. ſi nõ licet. ¶ Or au-
tẽ occidere frequẽter et in caſibus nõ ſit peccatum: immo
meritum in gratia exiſtenti apparet authoritatibus no.
et ve. teſta. et canonum et legũ. Unde dominus ad moy-
ſen. Maleficos ne patieris viuere. Exod. xxij. xxiij. q. viij.
§. j. Item qui coierit cum iumento: morte moriatur. Le-
uiti. xx. et. xxxv. q. j. mulier. Item adulteri et blaſphemi
lapidari in lege iubentur. Joan. viij. Daniel. xiij. Leuiti.
xxiiij. Si quis blaſphemauerit nomen domini: morte mo-
riatur. iij. q. vij. poſtulatus. Moyſes cultores idoli mor-
te puniuit. Exod. xxxij. xlv. diſt. diſciplina. Samuel regẽ
amalech Agag pinguiſſimum in fruſta cõcidit. j. Regum
xv. Et Phinees occidit iudeum coeuntem cum madia-
nita. et reputatum eſt ei ad iuſtitiam. Numeri. xxv. de hoc
ij. q. vij. §. his ita. j. q. iiij. §. notandum. xxiij. q. v. §. j. et. q.
viij. occidit. Item Auguſtinus ad publicolam. xxiij. q.
v. de occidendis. De occidendis hominibus ne ab eis
quiſq₃ occidatur: non mihi placet conſilium: niſi forte ſit
miles: aut publica functione teneatur: vt non pro ſe hoc
faciat: ſed pro alijs ⁊c. Item Auguſtinus in lib. de ciui-
ta. dei. Nequaq̃ contra hoc preceptum fecerunt quo di-
ctum eſt / Non occides. qui deo authore bella geſſe-
runt ⁊c. xxiij. q. v. ſi non licet. vbi laudatur Abraam / qui

Occide-
re non-
nunq̃ me
ritoriũ.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

obediēter voluit filiū occidere. Sic etiā excuſatur Jepte
qui filiā occidit. Jud. xj. et Samſon ꝗ ſe occidit. Jud. xvj.
quia ſpiritusſanctus hoc latēter iuſſerat. Item Aug. li. j.
de ciui. dei. Miles quū obediēs poteſtati ſub qua legiti-
me conſtitutus eſt hoīem occidit: nulla ſue ciuitatis lege
reus homicidij eſt: imo niſi fecerit reus impij deſerti atqꝫ
cōtempti eſt ⁊c. xxiij. q. v. miles. Ad hāc materiā vide origi
nalia Aug. Hiero. Ambꝛo. Cypꝛiani. ⁊ alioꝝ. xxiij. q. v. lex
c. cum homo. c. regum. c. non ſolum. c. qui malos. ca. homi-
cidas. c. ſi audieris. c. ſunt ꝗdā. c. rex debet. c. ſi homicidiū
c. cū homo. c. cū excōmunicatoꝝ. Itē ꝓpter peccatū va-
ne gloꝛie Dauid angelus dñi. lxx. milia de populo interfe
cit. ij. Reg. c. vlti. j. q. iiij. §. his ita. v̄. itē dauid. Item do-
minus pꝛecepit filijs iſrael/ vt ꝑplis amoꝛreoꝝ/ chana
neoꝝ/ et aliarū nationum/ pꝛopter peccata eoꝝ nō par-
cerent: ſed oēs moꝛti traderent: et terrā eoꝝ poſſiderent.
xxiij. q. v. §. hinc notandum. Item in lege dñi dicit̄ Deu-
tero. xiij. Si frater tuus: ⁊ amicus tuus: ⁊ vxoꝛ que in ſinu
tuo doꝛmit: depꝛauare voluerint veritatem: ſit man⁹ tua
ſuper eos: et effundes ſanguinem ipſoꝝ. xxiij. q. viij. legi.
Ad idem. c. q. occidit. ⁊. c. petrus. ⁊. c. quicunqꝫ.

¶ Articulus. lxxiij. A

Diſcuſſo longe la-
teqꝫ de inobediētia religioſoꝝ nr̄i tꝑis:
et queſit: et in quibus cōſiſtit vera obe-
diētia. Recta etiā occaſione pertractato
de diſciplina pꝛelatoꝝ: quomodo eā fa-
cere debeant: et ſubditi ſuſtinere: ⁊ quō ꝑīt excōmunica-
re rebelles: ⁊ quomodo illi qui poteſtatē habent: poſſunt
(De iho-) licite occidere impios. Nunc de immūditia vel inceſtu et
(neſtate) eoꝝ foꝛnicationibus: qui mali ſunt religioſi; et caſtitate
(religio-) et mundicia eoꝝ/ qui boni ſunt: tractandū eſt. Tertiū em̄
(ſorum.) ſubſtantiale eoꝝ triū ꝗ ꝓmittūt: caſtitas eſt. ex̄ de ſta. mo.
cū ad monaſterium. §. ſi. xxvij. q. j. nuptiarū. De foꝛnicatio
ne autē aliquid tractaui in hac. ij. parte. vbi dixi de anacho
ritis/ in materia begardoꝝ: in erroꝛe eoꝝ/ qui dicūt non
eſſe peccatum foꝛnicari. in. §. ſeptim⁹ erroꝛ. in ar. lij. ſꝫ hic
(Occa-) latius pertractabo. ¶ Et pꝛimo de occaſionibus foꝛnica-
(ſio immū-) tionis/ materie in religioſis. occaſio autē in eis et in quo-
(ditie.) cūqꝫ immūditie vna quidem eſt gula. Cōmuniter em̄ reli
gioſi iſtius tempoꝛis gaſtrimargi. i. guloſi ſunt. Gule au-
tem due ſpecies ſunt. crapula. i. cruda epula. ⁊ ebꝛietas. i.
potus extra menſurā. Rom̄. xiij. Non in comeſſationib⁹ ⁊
ebꝛietatib⁹. ex̄ de vi. et ho. cleri. a crapula. vbi de h̄. vtrūqꝫ
iſtoꝝ luxuriam pꝛouocat. De vino dicit ap̄ſus ad Ephe.
v. ⁊. xxxv. diſt. in palea. vinolentum. vinum ⁊ ebꝛietas incē
dium eſt. ibi. Nolite inebꝛiari vino in quo eſt luxuria. non
foꝛmaliter: ſed ꝑ accidēs. ex̄ de iureiurā. ⁊ ſi chꝛiſt⁹. Hiero.
Luxurioſa res eſt vinū. xxxv. diſt. luxurioſa res eſt. Et ite
rū ibi Pꝛoſper. c. luxuriā. Luxuriam facit et nutrit vini ꝑ
ceptio nimia: non natura. Noe in ebꝛietate nudauit femo
ra. Gen̄. ix. xxxv. diſt. §. j. ⁊. c. vj. Item loth inebꝛiatus cōcu-
buit cū filiabus. Gen̄. xix. de quo. xxxv. diſt. §. j. ⁊ de quo di
cit Ambꝛo. ꝙ fuit in eo ebꝛietas inceſtus oꝛigo. xxxv. diſt.
ſexto die. xv. q. j. inebꝛiauerunt. et Hierony. Venter mero
eſtuans facile deſpumat in libidinem. xxxv. diſt. §. j. ⁊ in pa
lea venter. Innocē. iij. Ebꝛietas et mentis inducit exiliū:
et libidinis pꝛouocat incentiuum. vt in. c. a crapula. ex̄ de
vi. et honeſt. cle. Venter ⁊ genitalia ſibimet vicina ſunt: vt
ex vicinitate membꝛoꝝ/ cōfederatio intelligatur vitioꝝ.
xliiij. diſt. §. j. Nabuzardā pꝛinceps coquoꝝ muros hieru-
ſalem deſtruxit. iiij. Reg. vlti. quia venter cui multitudo
coquoꝛum deſeruit: edificia virtutum ad ſolum redigit.
xliiij. diſt. §. j. ¶ B Nilus monachus ait. Caſtitatē ge
nerat continētia. concupiſcentia autem gule mater libidi
nis eſt. vt pꝛe. c. a crapula. Qui impugnatur a ſpiritu foꝛ-
nicationis concupiſcentie ſaturitatem percipit. verſus.
Subtrahe ligna foco ſi vis extinguere flammam:
Si carnis motus ocia vina dapes. Qui repleuerit ven
trem et pꝛomiſerit caſtitatem: ſimilis eſt ei qui dicit ſe poſ
ſe refrenare ignes in palea vel ſtipula. quēadmodū enim
ignis impetum in arundineto diſcurrentē coercere impoſ
ſibile eſt: impetum libidinis ardentem ſic impoſſibile eſt
in ſaturitate cōpeſcere. Columna cōfirmatur ſup baſim:
et foꝛnicationis paſſio in ſaturitate requieſcit. hucuſqꝫ ni
lus. Hiero. in Michea. Eccleſie pꝛincipes qui delicijs af
fluunt: ⁊ inter epulas atqꝫ laſciuias pudicitiam ſeruā
re credunt: pꝛopheticus ſermo deſcribit/ ꝙ eijciendi ſunt
de ſpacioſis domibus lautiſqꝫ cōuiuijs ⁊c. xxxv. diſt. eccle-
ſie. Bern̄. Periclitatur caſtitas in delicijs. humilitas in di
uitijs: pietas in negotijs: veritas ī multiloquio: charitas
in hoc ſeculo nequā. Nilus. Lignoꝛum copia ingentem ſu
ſcitat flammam. multitudo autem eſcarū nutrit concupi-
ſcentiam. flamma ignis obſcuratur deficiente materia: et
eſcarum indigentia deſideria carnis marceſcunt. ſpinas
germinat terra inculta: et mens guloſi germinat cogita-
tiones turpiſſimas. neſcit doloꝛem ignis coꝛpus moꝛtuū:
neqꝫ cōtinens cōcupiſcentie moꝛtue voluptatem. Nō mi
ſerearis coꝛpoꝛi ſi laſſitudinē defleat: nec velis ſaginare
eum affluentia eſcarum. ſi enim pꝛeualuerit: inſurget ad-
uerſum te: ⁊ bellum ſine federe cōmouebit aduerſum te/
donec capiat animā tuam. et quaſi ſeruum tradat ſpiritū
foꝛnicationis vitio. hucuſqꝫ Nilus. ¶ Caſſianus in. v. lib.
de gaſtrimargia ait: Quibuſlibet eſcis refectus venter ſe
minaria luxurie parit. Sodomitis cauſa luxurie ſaturi-
tas extitit panis. Eze. xvj. Et quia per ſaturitatem panis/
inextinguibili carnis ardoꝛe fuerunt ſuccenſi/ iudicio dei
celitus igne ſulphureo concremātur. Mꝫ ſi illos panis ni-
mietas ad tam pꝛeruptum flagitioꝛum pꝛecipitium vitio
ſatietatis impegit: quid cenſendum eſt de ijs qui vegeta-
to coꝛpoꝛe perceptionem carnium et vini immoderata li-
bertate pꝛeſumunt: nec quantū expetit imbecillitas: ſed
quantum libido animi ſuggerit: vſurpantes hec cum car-
nis cura in deſiderijs/ cōtra apoſtolum Rom̄. xiij. diſt. v.
non mediocriter. in ſi. vbi etiā de hoc in gloſ. ſi. Idem in
eodem. Non habet ꝑpetuam caſtimonie puritatem quiſ-
quis non iugem tēperantie equalitatē tenere cōtent⁹ eſt.
Rom̄. ix. Idem in eodem. Nunquid poterit ardētis cōcu
piſcētie ſtimulos cohibere/ quiſquis deſideria gule refre-
nare nequiuerit? Interioꝛis hoīs caſtitas virtutis huius
conſummatione diſcernitur. Nunqꝫ em̄ robuſtioꝛib⁹ emu-
lis colluctari poſſe cōfidas eum quem in leuioꝛi conflictu
conſpexeris ab infirmioꝛibus paruiſqꝫ ſuperari. Idem
in eodem. Impoſſibile eſt ſaturum ventrem pugnas inte
rioꝛis hominis experiri: nec bellis robuſtioꝛibus attenta-
ri dignum eſt eū qui poteſt deijci leuioꝛi conflictu. ¶ Itē
Climacus in gradu. xiiij. de gula. Gula eſt delectationū
libidinis foꝛis foꝛnicationis patratrix. tribulatio vero vē
tris conciliatrix eſt caſtitatis. Quis ſuū ventrem ⁊ fouet
et cōtendit ſpm̄ foꝛnicationis extinguere? ¶ Immūdus
demon gule recedit poſt cibi repletionem: ⁊ foꝛnicatiōis
ſpm̄ nobis mittit. qui veniens et inueniens ventrem gra-
uatum ſomno: ligat pedes eius et manus: ⁊ oīa quecūqꝫ
voluit de reliquo fecit: et coꝛpus ⁊ aīam phantaſijs et im-
quinationibus ⁊ collutionib⁹ fedauit ⁊ foꝛdidauit. Am-
pla et ſpacioſa eſt via ventris: que ducit in foꝛnicationis
perditionem. Mat. vij. Luc. xiij. et multi ſunt qui vadūt
per eam. l. diſt. tua. q2 anguſta ⁊ arcta eſt ieiunij ⁊ abſtinē
tie via: que ducit in vitā caſtitatis: ⁊ pauci ſunt qui ingre-
diuntur per eam. xxviij. diſt. de his. filius pꝛimogenitus
gule/ miniſter foꝛnicationis. vincens gulam ad impaſſibi
litatē et caſtitatē aſcendit. Hucuſqꝫ climacus. ¶ C Se
cunda occaſio et materia foꝛnicandi religioſis et cuicūqꝫ
eſt cōuerſatio mulierum ⁊ iuuenum. Unde Nilus. Oleū
enutrit lucernam: ⁊ ignem luxurie cōfabulatio mulierū.
ſpecies mulieris ſagitta eſt virulēta. Infigit uuln⁹ in aīa:
⁊ venenū ibi repoſuit: et quanto magis memoꝛatur: am-
plioꝛem putredinem opatur. Qui cauet hec iacula: nō ſe
ingerit ſolennitatum frequentie; neqꝫ in feſtiuitatibus
quaſi amens

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN